

**Uchwała Nr XI.77../11
Rady Gminy Somonino
z dnia 16.11.2011 r.**

w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Borcz

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2001 roku, Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) w związku z § 10 ust. 2 pkt 2 lit. b Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Odnowy i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U. Nr 38, poz. 220 z późniejszymi zmianami) –

Rada Gminy Somonino uchwala, co następuje:

§1

Zatwierdza się Plan Odnowy Miejscowości Borcz na lata 2011-2018 przyjęty przez zebranie wiejskie uchwałą z dnia 3 listopada 2011 r. , stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§2

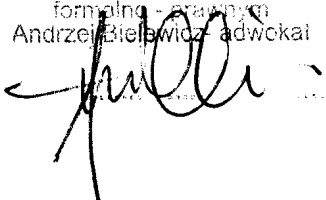
Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

POWIAZANIE
Wójt Gminy Somonino

Zatwierdzam po weryfikacji
formalno - prawnej
Andrzej Bielewicz - adwokat

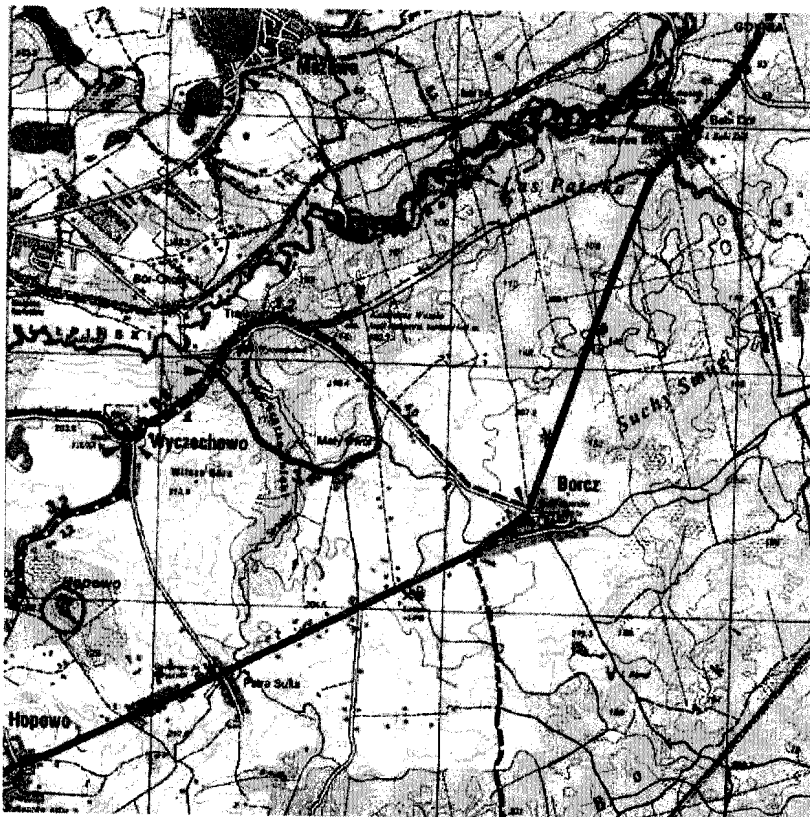

Gmina Somonino

Plan Odnowy Miejscowości

Borcz

na lata 2011 - 2018

Borcz, 2011 r.

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a final flourish.

Opracowanie przygotowane na zlecenie:
Urzędu Gminy Somonino
ul. Ceynowy 21
83-314 Somonino

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP.	4
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY SOMONINO.	5
II.1. POŁOŻENIE.	5
II.2. SFERA SPOŁECZNA.	11
II.3. SFERA GOSPODARCZA.	13
III. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI BORCZY	16
III.1. POŁOŻENIE MIEJSCOWOŚCI, PRZYNALEŻNOŚĆ ADMINISTRACYJNA, POWIERZCHNIA, LICZBA LUDNOŚCI.	16
III.2. HISTORIA MIEJSCOWOŚCI ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WYDARZEŃ MAJĄCYCH WPŁYW NA POWSTANIE UKŁADU PRZESTRZENNEGO.	19
III.3. OKREŚLENIE PRZESTRZENNEJ STRUKTURY MIEJSCOWOŚCI.	20
IV. INWENTARYZACJA ZASOBÓW SŁUŻĄCYCH ODNOWIE MIEJSCOWOŚCI.	22
IV.1. WALORY NATURALNE.	22
IV.2. SFERA SPOŁECZNA	24
IV.3. OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW.	28
IV.4. GOSPODARKA.	28
IV.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	30
V. MOCNE I SŁABE STRONY.	32
VI. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSIĘWZIĘĆ AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W OKRESIE CO NAJMNIEJ 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI, W KOLEJNOŚCI WYNIKAJĄCEJ Z PRZYJĘTYCH PRIORYTETÓW ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI Z PODANIEM SZACUNKOWYCH KOSZTÓW ICH REALIZACJI.	33
VII. POŁĄCZENIE Z INNYMI PROGRAMAMI.	39
VIII. SPIS TABEL.	40
IX. SPIS RYSUNKÓW.	41

I. WSTĘP

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej stworzyło dla naszego kraju szereg dodatkowych możliwości rozwoju zarówno w wymiarze społecznym, jak i gospodarczym. Możliwości te mają charakter tak bezpośrednich korzyści finansowych, jak i pośrednich możliwości korzystania z zalet wspólnego rynku. Jednocześnie proces integracji i sama możliwość skorzystania z jej dobrodziejstw wymusiła spełnienie pewnych standardów i norm formalnych, co przejawia się także w procesie realizacji projektów współfinansowanych ze środków funduszy pomocowych UE.

Niniejszy dokument został opracowany dla Gminy Somonino jako strategia rozwoju miejscowości Borch, wyznaczająca kierunki i cele jej rozwoju na lata 2011 – 2018. Jednocześnie Plan jest dostosowany do wymagań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013, Osi 3 – Działania „Odnowa i rozwój wsi”, którego celem jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich przez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. W ramach tego działania wspierane będą projekty o charakterze lokalnym, których zasadność realizacji wynika z dokonanej diagnozy stanu obecnego i przyjętych perspektyw rozwoju danej miejscowości.

Powstanie przedmiotowego dokumentu miało charakter uspołeczniony i odbywało się przy aktywnym udziale społeczności lokalnej – mieszkańców miejscowości Borch. W pracach nad Planem – w ich koordynacji i konsultacjach – brali udział także eksperci zewnętrzni mający wiedzę i doświadczenie w planowaniu strategicznym. Prace nad Planem były konsultowane w trakcie spotkań wiejskich z mieszkańcami Borch oraz z władzami Gminy Somonino i pracownikami Urzędu Gminy merytorycznie odpowiedzialnymi za planowanie strategiczne i realizację projektów z funduszy UE na terenie gminy. Sporządzona na tej podstawie diagnoza stanu obecnego, analiza SWOT oraz lista najważniejszych dla miejscowości inwestycji do realizacji na najbliższe lata powstała w oparciu o analizę ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców Borch oraz dyskusji jakie miały miejsce w trakcie spotkań społeczności wiejskiej. Tym samym dołożono wszelkich starań, aby zapisy dokumentu odzwierciedlały interesy zarówno mieszkańców Borch, jak i władz gminy, a jednocześnie były zgodne z zasadami prawa i założeniami idei zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY SOMONINO

II.1. POŁOŻENIE.

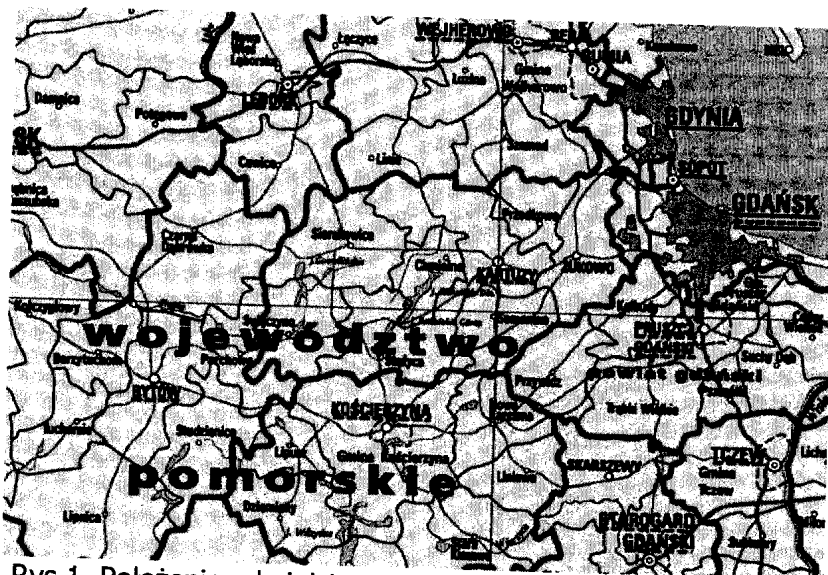
Gmina Somonino położona jest w środkowej części województwa pomorskiego, w powiecie kartuskim, na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, u stóp wzniesień zwanych Wzgórzami Szymbarskimi. Gmina Somonino graniczy:

- od północy z gminą miejsko – wiejską Kartuzy,
- od północnego-wschodu z gminą miejsko – wiejską Żukowo,
- od zachodu z gminą wiejską Stężyca,
- od wschodu z gminą Przywidz,
- od południa z gminami: Nowa Karczma i Kościerzyna.

Gmina Somonino jest 6 co do wielkości gminą powiatu kartuskiego i zajmuje łączną powierzchnię 11 227 ha. Gmina liczy ogółem 16 sołectw: Borcz, Egiertowo, Goręczyno, Hopowo, Kamela, Kaplica, Ostrzyce, Piotrowo, Połączyno, Ramleje, Rąty, Rybaki, Sławki, Somonino, Starkowa Huta, Wyczechowo oraz 20 miejscowości. Siedzibą władz gminy jest wieś Somonino położona nad rzeką Radunią.

Z większych miast znajdujących się w pobliżu Somonina wymienić należy:

- Aglomerację Trójmiejską – w odległości 50 km,
- Kościerzyna – w odległości 20 km,
- Kartuzy – w odległości 6 km,
- Żukowo – w odległości 20 km.

Rys 1. Położenie administracyjne gminy Somonino w województwie.
Źródło: Drogowy Atlas Polski, Forum, Warszawa, 2006 r.

Pod względem fizyczno – geograficznym gmina Somonino położona jest:

- w mezoregionie fizycznogeograficznym Pojezierze Kaszubskie, w kilku mikroregionach,

- w systemie zlewni Martwej Wisły – w tym w zlewni Motławy – w tym w zlewni Raduni,
- w systemie zlewni Wisły – w tym w zlewni Wierzycy (południowa część gminy), w tym również w zlewni Wietcisy,
- częściowo w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 111 „Subniecka Gdańska” – wiek utworów wodonośnych to kreda, a średnia głębokość ujęć to 150 m,
- w sąsiedztwie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 116 „Gołębiewo” (międzymorenowy) według dokumentacji hydrogeologicznej z 1997 r.; granica GZWP nr 116 przebiega na południe od granicy gminy w sąsiedztwie wsi Połęczyno,
- w strefach źródłkowych Wierzycy i Wietcisy oraz cieków będących dopływami Raduni,
- w obszarze węzłowym Pojezierza Kaszubskiego (z kilkoma biocentrami) w sieci ekologicznej ECONET-Polska; w hierarchii sieci ekologicznej jest to obszar o randze najwyższej,
- częściowo w – Kaszubskim Parku Krajobrazowym i jego otulinie, Kartuskim Obszarze Chronionego Krajobrazu i Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni, gdzie obowiązują ustalenia Rozporządzenia Nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. zmieniające Rozporządzenie Nr 5/94 z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i wyznaczenia (utworzenia) wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń; dla KPK obowiązują dodatkowo ustalenia „Planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego” zatwierdzone Rozporządzeniem Nr 12/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r.; w planie ochrony KPK znajdują się również zapisy odnośnie otuliny o charakterze postulatów,
- częściowo w pośredniej strefie ochronnej ujęcia wody powierzchniowej „Straszyn” z rzeki Raduni, gdzie obowiązywały do dnia 6.08.2003 r. ustalenia decyzji Wojewody Gdańskiego 0-V-7226/1/93 z dnia 06.08.1993 r.

W Gminie Somonino dominują następujące typy środowiska przyrodniczego:

- wysoczyzna morenowa (falista i pagórkowata strefa marginalna) z roślinnością pól uprawnych z glebami brunatnymi wyługowanymi i glebami płowymi (pseudobielicowe), w podłożu z glinami, piaskami gliniastymi i piaskami na glinie; woda i materia dostarczane są z atmosfery; dominuje spływ wody i jej ograniczone wsiąkanie oraz tranzyt materii ku terenom niżej położonym; energia słoneczna akumulowana jest głównie w roślinach i w glebie,
- równiny sandrowe z roślinnością pól uprawnych z glebami bielicowymi i rdzawymi, w podłożu z piaskami i żwirami; dominuje tu wsiąkanie wody w podłoże oraz występuje umiarkowany tranzyt wody i materii ku terenom niżej położonym; energia słoneczna akumulowana jest głównie w roślinach i w glebie,

- wysoczyzna morenowa (wały moren spiętrzonych, falista i pagórkowata strefa marginalna) ze zbiorowiskami leśnymi, z glebami brunatnymi wylugowanymi i glebami płowymi (pseudobielicowe), w podłożu z glinami, piaskami gliniastymi i piaskami na glinie; woda i materia dostarczane są z atmosfery; dominuje tu retencja wody i jej parowanie w zależności od usłonecznienia.

Do najważniejszych zasobów środowiska przyrodniczego Gminy Somonino należą:

- lasy – zajmują 36% pow. gminy; lasy prywatne zajmują 13% łącznej pow. lasów; lasy ochronne stanowią 15% łącznej pow. lasów; lasy posiadają duże i średnie potencjały – faunistyczny, florystyczny, produkcji tlenu i regeneracji powietrza oraz retencji wody; powierzchniowo dominują ubogie lasy bukowe i bukowo-dębowe oraz nasadzenia drzew szpilkowych w wieku powyżej 40 lat,
- zarośla i szuwały – występują w rynnach polodowcowych, w zagłębieniach wytopiskowych, wzdłuż jezior, cieków, na torfowiskach i mokradłach – o dużych i średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i regeneracji powietrza,
- ciągi drzew krzewów, grupy drzew – występujące w rozproszeniu, szczególnie wzdłuż cieków, dróg i linii kolejowej – o średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i regeneracji powietrza,
- roślinność parków w Borczu i Wyczechowie oraz starych cmentarzy – o średnich potencjałach faunistycznym, florystycznym, produkcji tlenu i regeneracji powietrza,
- jeziora – Trzebno, Rąty, Połęczyńskie, Piotrowskie, Ostrzyckie (przy granicy gminy) oraz małe jeziora i stawy bez nazwy – o dużych i średnich potencjałach faunistycznym i florystycznym oraz o bardzo dużym i dużym potencjale retencji wody,
- rzeki – Radunia (z jazem zastawkowym w Ostrzycach z wahaniami piętrzenia 0,5 m i średnim przepływem 1,6 m³/s), Wietcisa, Wierzyca; rzeki mają charakter potoków podgórskich o bardzo dużym i dużym potencjale faunistycznym, szczególnie w zakresie ichtiofauny, występuje tu m.in. głowacz białopłetwy, pstrąg potokowy i ciernik oraz gatunki chronione – strzebla potokowa, strzebla błotna, śliz, różanka i koza; z ssaków występuje tu przede wszystkim wydra,
- pozostałe ciek – o średnim potencjale faunistycznym,
- strefy źródliskowe Wierzyca i Wietcisa oraz cieków będących dopływami Raduni; występują w sąsiedztwie działów wodnych – o dużym potencjale retencji wody,
- torfowiska wysokie, przejściowe i niskie z mokradłami oraz glebami torfowymi i mułowo-torfowymi do zachowania – tereny te stanowią ważne korytarze, ciągi i węzły ekologiczne o bardzo dużym i dużym potencjale retencji wody oraz bardzo dużych, dużych i średnich potencjałach faunistycznym i florystycznym,

- 4 biocentra (obecność fauny i flory o znaczeniu europejskim) z licznymi stanowiskami, ostojami i występowaniem chronionych roślin i zwierząt – **Jar Rzeki Raduni** z żyzną i ubogą buczyną, podgórskim łęgiem jesionowym, grądem zboczowym oraz liczne stanowiska rzadkich gatunków, w tym storczyków, stwierdzono występowanie bociana czarnego i ostoję bielika, **Torfowiska koło Bernardówki** z borem bagiennym i torfowiskiem wysokim, **Jeziora Raduńsko-Ostrzyckie i okolice, Torfowiska wysokie koło Somonina, Bór koło Borch, Południowy skraj Kaszubskiego Parku Krajobrazowego** (lasy sosnowe i liczne torfowiska),
- gleby gruntów rolnych w III klasie bonitacyjnej – o dużym potencjale rolniczym; niewielkie tereny około 3 % gruntów rolnych w gminie,
- złoża kopalin udokumentowane – średni potencjał surowcowy – część złoża „Bernardyna”, piaski różnoziarniste ze żwirem, wydana koncesja do 29.09.2016 r. dla firmy „Orion”, działka nr 34/10 w Somoninie (część złoża w Kiełpinie, gm. Kartuzy); pow. całego obszaru i terenu górniczego wynosi odpowiednio 1, 8672 ha i 2,519 ha.

Ochrona przyrody (związana z dużą bioróżnorodnością), krajobrazu naturalnego i środowiska w gminie Somonino dotyczy następujących terenów i obiektów:

- Kaszubski Park Krajobrazowy – 12 % pow. gminy, gdzie obowiązują ustalenia Rozporządzenia Nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. zmieniające Rozporządzenie Nr 5/94 z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i wyznaczenia (utworzenia) wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń; obowiązują dodatkowo ustalenia „Planu ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego” zatwierdzone Rozporządzeniem Nr 12/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r.,
- otulina Kaszubskiego Parku Krajobrazowego – część gminy, gdzie obowiązują ustalenia Rozporządzenia Nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. zmieniające Rozporządzenie Nr 5/94 z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i wyznaczenia (utworzenia) wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń; w „Planie ochrony Kaszubskiego Parku Krajobrazowego” zatwierdzonego Rozporządzeniem Nr 12/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. znajdują się również zapisy odnośnie otuliny o charakterze postulatów,
- Kartuski Obszar Chronionego Krajobrazu i Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Raduni – 20 % pow. gminy, gdzie obowiązują ustalenia Rozporządzenia Nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. zmieniające Rozporządzenie Nr 5/94

- z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i wyznaczenia (utworzenia) wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń,
- Rezerwat przyrody – „Jar Rzeki Raduni” krajobrazowy (i florystyczny) o pow. 84,2 ha, w tym w gm. Somonino 14,96 ha,
 - 2 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (w granicach KPK); część pow. zespołów znajduje się w gminie, a część w gminach sąsiednich; są to – Rynna Brodnicko-Kartuska, Rynna Dąbrowsko-Ostrzycka, gdzie obowiązują ustalenia „Planu ochrony KPK” i Rozporządzenia Nr 12/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r. w sprawie zatwierdzenia „Planu ochrony KPK” oraz wyznaczenia w nim zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
 - Pomniki przyrody, łącznie 9 – 2 głazy, 3 drzewa i 4 grupy drzew,
 - Proponowane 88 pomników przyrody – 2 głazy i 86 drzew opisane w „Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Somonino” (1994),
 - 4 projektowane użytki ekologiczne – 2 w „Planie ochrony KPK” – „Jezioro Rąty” i „Jezioro Piotrowskie z przyległymi mokradłami” (częściowo w gm. Somonino) oraz 2 w „Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Somonino” – „Nowy Dwór” i „Borcz”,
 - Projektowany zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Ramleje” w „Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Somonino”,
 - Projektowane powiększenie Przywidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
 - Obszary zgłoszone do europejskiej sieci Natura 2000 – Specjalne Obszary Ochrony (SOO), wytypowane na podstawie Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej (Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory)– Jeziora Raduńsko - Ostrzyckie, Jar Rzeki Raduni,
 - Ostoje wg programu Corine (zachowanie dziedzictwa przyrodniczego Europy) – Jeziora Raduńsko - Ostrzyckie, Jar Rzeki Raduni, Borcz (ostoja ptaków),
 - Korytarze i ciągi ekologiczne do zachowania
 - Rynny polodowcowe, doliny rzeczne, zagłębienia wytopiskowe, torfowiska – konieczność ochrony przed zainwestowaniem,
 - główne szlaki przemieszczania się zwierząt (przede wszystkim dużych ssaków) – konieczność ochrony przed zainwestowaniem i zabezpieczenie możliwości migracji zwierząt w poprzek dróg utwardzonych,
 - Strefy źródliskowe cieków opisane w rozdz. „Zasoby środowiska przyrodniczego”,
 - Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 111 „Subniecka Gdańska” (miasto i duża część gminy) – wiek utworów wodonośnych to kreda, a średnia głębokość ujęć to 150m;

dokumentacja hydrogeologiczna z 1996 r. wykazała, że nie ma konieczności ustanawiania obszaru ochronnego zbiornika,

- Pośrednia strefa ochronna ujęcia wody powierzchniowej „Straszyn” z rzeki Raduni, gdzie obowiązywały do dnia 6.08.2003 r. ustalenia decyzji Wojewody Gdańskiego 0-V-7226/1/93 z dnia 06.08.1993 r.,
- Punkty widokowe – „Jastrzębia Góra” (na granicy z gm. Kartuzy), „Trzebińska Góra” i inne; konieczność ochrony samego punktu widokowego i panoramy na kierunku patrzenia.

Ochrona krajobrazu kulturowego w Gminie Somonino dotyczy:

- Obiektów wpisanych do rejestru zabytków
- Zespoły dworsko-parkowe w Borczu i Wyczechowie, kościół w Goręczynie, dom w Ostrzycach, dom i kuźnia w Hopowie,
- Obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków – cmentarzysko kurhanowe z kręgami kamiennymi z okresu wpływów rzymskich w Borczu, grodziska z wczesnego średniowiecza w Borczu, Piotrowie i Rątach, osada z wczesnego średniowiecza w Piotrowie, cmentarzysko kurhanowe z epoki brązu w Wyczechowie,
- Wsi o wysokich wartościach kulturowych i krajobrazowych – Piotrowo (w KPK), Goręczyno, Hopowo,
- Stref ochrony konserwatorskiej, ekspozycji i ochrony krajobrazu oraz ochrony i obserwacji archeologicznej, które należy wyznaczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; ustalenia w nich zawarte należy uwzględnić przy działaniach realizacyjnych,
- Trasy z ciągami widokowymi – droga kaszubska Brodnica Dolna – Ostrzyce – Wieżyca oraz odcinek Egiertowo – Rybaki,
- Projektowanego Parku Kulturowego Kartusko-Mirachowskiego.

II.2. SFERA SPOŁECZNA

Według danych GUS na koniec 2009 roku Gminę Somonino zamieszkiwało w sumie 9 572 mieszkańców, z czego 51% stanowili mężczyźni, przez co wskaźnik feminizacji na terenie gminy sięgnął poziomu 97 K/100 M i był niższy od notowanego w skali całego powiatu kartuskiego (100 K/100 M). Gęstość zaludnienia w gminie sięgnęła w tym roku poziomu 85 mieszkańców/km² powierzchni, co było także wielkością niższą od notowanej w skali całego powiatu (104 mieszkańców/km²).

Ogólne tendencje w zakresie rozwoju sfery społecznej w gminie są zbliżone z notowanymi w skali powiatu tj. przyrost naturalny na poziomie 8,52‰ (8,62‰ powiat kartuski) oraz niski poziom liczby zawieranych małżeństw – 7,60‰ w skali roku (przy 7,80‰ dla powiatu).

Znacznie gorzej – i odmiennie niż ma to miejsce w skali powiatu – przedstawiała się natomiast w gminie sytuacja w zakresie salda migracji, które w 2009 roku było relatywnie niskie - na poziomie 0,63‰ przy wysokiej wartości notowanej w tym czasie dla całego powiatu (7,69‰).

Relatywnie korzystnie przedstawia się natomiast sytuacja w przypadku struktury wieku mieszkańców gminy, gdzie notowany jest wysoki udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym – 28,2% i niższy niż np. w skali powiatu udział grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – 10,7% mieszkańców gminy. Relatywnie mniej korzystnie niż ma to miejsce w skali powiatu przedstawia się natomiast wskaźnik obciążenia demograficznego, według którego na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie przypada 63,60 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Szczegółowe dane demograficzne dotyczące gminy i jej sytuacji na tle powiatu przedstawia tabela nr 1.

Tab 1. Charakterystyka demograficzna Gminy Somonino na tle powiatu kartuskiego w 2009 roku.

Obszar	Liczba ludności	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn	Małżeństwa na 1000 ludności	Przyrost naturalny na 1000 ludności	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Saldo migracji	Ludność w wieku przed.	Ludność w wieku prod.	Ludność w wieku poprod.
Gmina Somonino	9 572	85,00	97,00	7,60	8,52	63,60	0,63	28,20	61,10	10,70
Powiat kartuski	116 000	104	100,00	7,80	8,62	60,90	7,69	26,50	62,13	11,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

II.3. SFERA GOSPODARCZA.

Główną dziedziną gospodarki w Gminie Somonino pozostaje rolnictwo. Tworzy je 770 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 9,5 ha z czego 580 gospodarstw to gospodarstwa większe niż 1 ha. Rolnictwo koncentruje się zarówno na produkcji zwierzęcej jak i roślinnej. Produkcja roślinna obejmuje uprawę zbóż oraz roślin okopowych i pastewnych. Produkcja zwierzęca – hodowlą bydła i trzody chlewnej, owiec oraz drobiu.

Drugą dziedziną gospodarki w Gminie Somoninie jest stale rozwijająca się turystyka. Według danych Urzędu Gminy funkcjonuje tu 10 sezonowych i 4 całoroczne ośrodki wypoczynkowe. Ponadto są także kwatery letniskowe i agroturystyczne. Jest strzeżone gminne kąpielisko. Łączna liczba miejsc noclegowych w Gminie sięga 1 100 miejsc, w tym:

- w pensjonatach - 258,
- kwaterach agroturystycznych - 105,
- kwaterach prywatnych - 75,
- na polach biwakowych 560.

Niewielki udział w gospodarce gminy ma także rzemiosło. Dobrze rozwinięta jest sieć handlowa, gorzej – usługowa. Brak np. usług szewskich, krawieckich. Większość mieszkańców gminy utrzymuje się z rolnictwa, część z turystyki, część utrzymuje się z pracy w drobnych zakładach rzemieślniczych, część zatrudniona jest w przemyśle drzewnym.

Według danych GUS w 2009 roku w gminie były zarejestrowane w sumie 609 podmioty gospodarcze co dawało wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości na poziomie 63,62 podmiotów/1000 mieszkańców. Była to jednocześnie wielkość niższa od notowanej na terenie całego powiatu - gdzie wyniosła 85-94 podmiotów zarejestrowanych/1000 mieszkańców.

Wśród podmiotów zarejestrowanych w gminie 95,73% to firmy sektora prywatnego wśród których dominują przedsiębiorstwa działające jako osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (81,94% wszystkich podmiotów).

Tab 2. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg sektorów własnościowych w 2009 roku.

Wyszczególnienie	J. m.	Gmina Somonino		Powiat Kartuski	
		Liczba	%	Liczba	%
Ogółem	jed.gosp.	609	100,00	9969	100,00
Sektor publiczny					
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	26	4,27	294	2,95
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	23	3,78	234	2,35
Przedsiębiorstwa państwowe	jed.gosp.	0	0	0	0
Spółki handlowe	jed.gosp.	0	0	6	0,06
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	0	0	0	0
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	jed.gosp.	1	0,16	2	0,02

Sektor prywatny					
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	583	95,73	9675	97,05
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	499	81,94	8163	81,88
Spółki handlowe	jed.gosp.	29	4,76	574	5,76
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	10	1,64	100	1,00
Spółdzielnie	jed.gosp.	2	0,33	29	0,29
Fundacje	jed.gosp.	1	0,16	16	0,16
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	17	2,79	216	2,17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym z przejawów relatywnie niższego poziomu rozwoju przedsiębiorczości w gminie jest problem wysokiej stopy bezrobocia na tym terenie w tym bezrobocia ukrytego – mającego szczególnie duże znaczenie w gminach rolniczych o rozdrobnionej strukturze agrarnej. Według danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku na koniec roku 2010 w gminie było oficjalnie zarejestrowanych 472 bezrobotnych czyli 4,93 % mieszkańców całej gminy. Była to wartość relatywnie wyższa od notowanej w skali powiatu gdzie wielkość tego wskaźnika wahała się w granicach 3,92 %. W strukturze bezrobotnych widoczny jest także znaczny udział kobiet które stanowią w gminie 53,6 % wszystkich bezrobotnych – przy 53,64 % w skali całego powiatu. Jednocześnie jak zaznaczono powyżej znaczącym problemem w gminie jest także kwestia bezrobocia ukrytego – niwelowana jednak w okresie sezonu turystycznego prowadzeniem przez część mieszkańców działalności związanej z obsługą ruchu turystycznego w regionie.

Jednocześnie należy wskazać, że cały region powiatu kartuskiego należy do obszarów o relatywnie niższej stopie bezrobocia w porównaniu z ogółem województwa. Według danych GUS na koniec grudnia 2010 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w skali powiatu sięgnęła poziomu 11,1 % przy 12,2 % w skali całego województwa.

Bardzo ważnym elementem gospodarki na terenie gminy, którego znaczenie jednocześnie rośnie z roku na rok jest rozwój branży turystycznej. Gmina Somonino położona na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, u stóp wzniesień zwanych Wzgórzami Szymbarskimi, charakteryzując się urozmaiconą rzeźbą terenu i czystością środowiska przyrodniczego oraz licznymi walorami środowiska kulturowego jest bardzo atrakcyjnym miejscem dla rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej. Największą popularnością wśród turystów na terenie gminy cieszy się letniskowa wieś Ostrzyce, położona wśród lasów, nad jeziorem, po którego obydwu stronach, znajdują się punkty widokowe: Jastrzębia Góra, Trzebińska Góra, w pobliżu rezerwatu przyrody. Ważnym atutem gminy jest także dobre zagospodarowanie jej walorów w infrastrukturę turystyczną oraz bogaty kalendarz atrakcji turystycznych. Turystów przyciągają liczne pensjonaty, hotele, ośrodki, gospodarstwa agroturystyczne, jak również kąpieliska, wypożyczalnie sprzętu wodnego, korty tenisowe oraz ośrodki jazdy konnej. Obecnie na terenie gminy organizowanych jest corocznie około 23 cyklicznych imprez o charakterze turystycznym i kulturalnym. Jednocześnie na terenie gminy znajduje się obecnie: 11 gospodarstw agroturystycznych, 10

ośrodków wypoczynkowych, 9 kwater prywatnych, 1 pole namiotowe, 5 ośrodków oferujących domki letniskowe, 2 kąpieliska gminne, 4 wypożyczalnie rowerów, 10 obiektów gastronomicznych. Tym samym Gmina Somonino stanowi jeden z najatrakcyjniejszych obszarów Szwajcarii Kaszubskiej dla turystów.

III. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI BORCZ

III.1. POŁOŻENIE MIEJSCOWOŚCI, PRZYNALEŻNOŚĆ ADMINISTRACYJNA, POWIERZCHNIA, LICZBA LUDNOŚCI.

Miejscowość Borch jest położona we wschodniej części gminy wiejskiej Somonino, zlokalizowanej w powiecie kartuskim, w centralnej części województwa pomorskiego – stanowiąc jedno z 16 sołectw na terenie gminy. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa gdańskiego. Wieś jest siedzibą sołectwa Borch, w którego skład wchodzi również miejscowości Mały Dwór i Patoka. Miejscowość pod względem administracyjnym leży w odległości 12 km od gminnej miejscowości Somonino, 20 km od stolicy powiatu – Kartuz oraz 30 km od Trójmiasta. Charakterystyczną cechą usytuowania miejscowości w regionie oraz jej głównym walorem jest położenie wzdłuż drogi krajowej nr 20 łączącej Trójmiasto z Kościerzyną i dalej z zachodnią częścią kraju. Położenie to determinuje obecnie kierunki rozwoju, np. gospodarczego miejscowości.

Pod względem fizycznogeograficznym Borch leży na terenie Pojezierza Kaszubskiego będącego częścią Pojezierza Wschodniopomorskiego i stanowiącego najwyżej położony i najbardziej urozmaicony pod względem rzeźby terenu obszar Kaszub Jeziornych. Jednocześnie miejscowość położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny leżących we zachodniej i centralnej części powiatu.

Rys 2. Położenie miejscowości Borch w regionie.

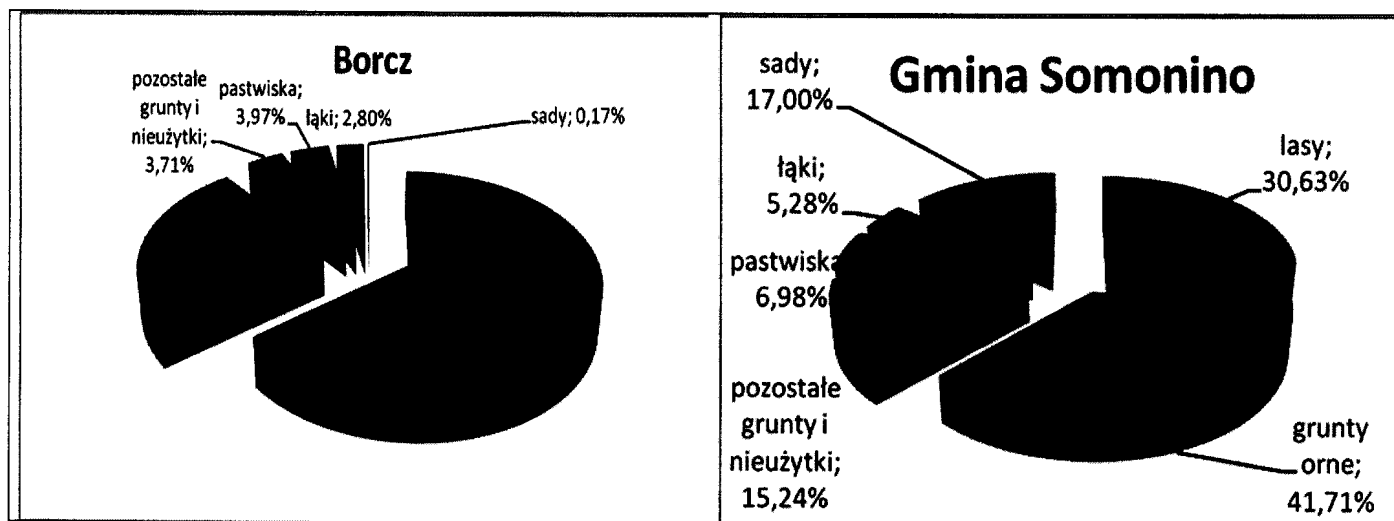
Źródło: Szwalcaria Kaszubska – mapa turystyczno - krajoznawcza, Wydawnictwo Kartograficzne Eko-Kapio, Gdańsk, 2007 r.

Takie położenie miejscowości determinuje także jej strukturę użytkowania gruntów oraz formy gospodarowania terenem. Szczegółową strukturę użytkowania terenu w Borczu przedstawia poniższa tabela.

Tab 3. Struktura użytkowania gruntów w miejscowości Borcz w ha w 2010 roku.

L.p.	Użytek	Powierzchnia w ha
1.	B (tereny mieszkaniowe)	16,779
2.	Ba (tereny przemysłowe)	0,3397
3.	Bp (zurbanizowane tereny niezabudowane)	0,9787
4.	Bi (inne tereny zabudowane)	2,2850
5.	dr (droga)	27,2017
6.	Ls (las)	1330,0382
7.	Lz (zadrzewienia)	2,4303
8.	Ł (łąki)	58,0478
9.	N (nieużytek)	18,6132
10.	Ps (pastwiska)	82,1906
11.	R (rola)	520,4574
12.	S (sady)	3,5986
13.	W (woda)	8,0901
14.	Tr (tereny różne)	0,0006
Razem:		2071,0509

Całkowita powierzchnia miejscowości Borcza wynosi 2071,0509 ha co stanowi 18,45% powierzchni całej Gminy Somonino. Miejscowość cechuje się znaczną specyfiką w zakresie struktury użytkowania gruntów w której zdecydowanie dominują lasy zajmujące aż 64,22% całkowitej powierzchni tej miejscowości. Dopiero na drugim miejscu z udziałem na poziomie niewiele ponad 25% znajdują się grunty orne oraz inne użytki rolne w postaci sadów (0,17%), łąk (2,80%) oraz pastwisk (3,97%). Struktura ta determinuje jednocześnie zarówno charakter zabudowy jak i strukturę i kierunki rozwoju lokalnej gospodarki. W tym zakresie widoczne są przede wszystkim znaczne różnice w strukturze użytkowania gruntów pomiędzy Borczem a średnią dla całej Gminy Somonino. Różnice te widoczne są przede wszystkim po stronie znacznie wyższego udziału w powierzchni badanej miejscowości lasów (udział na terenie gminy na poziomie 30,63 %) oraz o połowę niższego niż ma to miejsce gminie udziału gruntów orných oraz pozostałych użytków rolnych. Konsekwencją tego jest przede wszystkim słabszy rozwój rolnictwa w Borczu i znacznie niższe jego znaczenie w strukturze lokalnej gospodarki niż ma to miejsce w skali całej gminy.

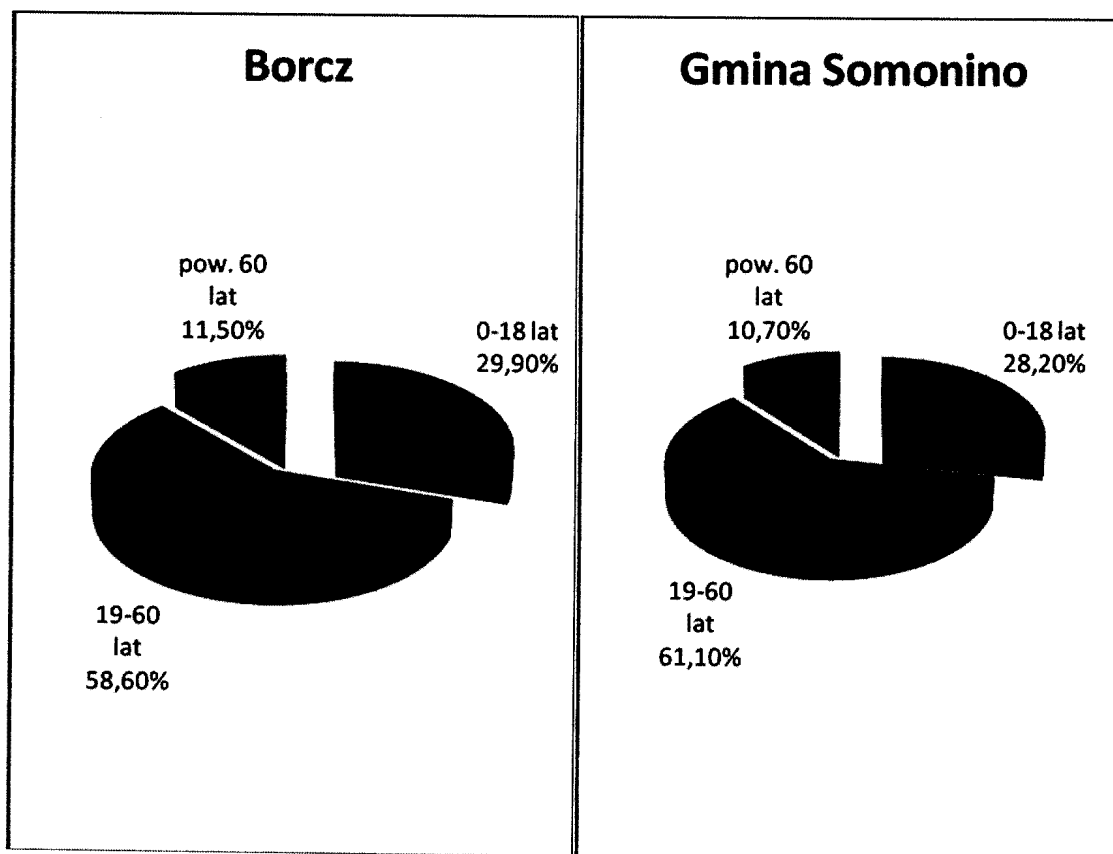

Rys 3. Struktura użytkowania gruntów w Borczu na tle całej gminy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Somonino.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2009 w miejscowości Borcz zamieszkiwało w sumie 602 osób, z czego 292 (48,5%) stanowiły kobiety, a 310 mężczyźni. Wielkości te dawały wskaźnik feminizacji 94 K/100 M, co było wielkością zbliżoną do notowanej w całej gminie 97 K/100 M.

Struktura wieku ludności miejscowości wskazuje, że ludność w wieku do 18 lat stanowiła 29,9% mieszkańców Borcz, w wieku od 19 do 60 – 58,6%, a powyżej 60 lat – 11,5% ludności. Przedmiotowa struktura wskazuje, że ludność Borcz jest stosunkowo starsza od społeczności w całej gminie. Świadczy o tym przede wszystkim niższy udział ludności w wieku od 19 do 60 lat – 58,6% przy 61,10% w całej gminie oraz niższy udział w całej gminie mieszkańców w wieku najstarszym pow. 60 lat – którzy stanowili 10,7% mieszkańców gminy przy 11,5% w przypadku Borcza.

Rys. Struktura wieku ludności Borcz na tle gminy Somonino w 2009 roku.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III.2. HISTORIA MIEJSCOWOŚCI ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM WYDARZEŃ MAJĄCYCH WPŁYW NA POWSTANIE UKŁADU PRZESTRZENNEGO.

Wieś ta jest wymieniana w źródłach historycznych już w XIII wieku¹. Pierwszy jej zapis pochodzi z roku 1241 roku i brzmi: *Borzce*, co należy czytać Borzc. Zmiana formy Borzc do Borcz miała miejsce pod wpływem niemieckim. Kaszubi wymawiali nazwę *Bórcz*, co skutkowało zapisami typu *Burcz*. Niemcy zaś w swojej pisowni używali nazwy *Bortsch*.

Borcz był wsią szlachecką. Wywodzili się z niej Borscy, którzy nosili przydomki szlacheckie:

- Borek – zdrobnienie imienia Borzysław;
- Gosz – zdrobnienie imienia Rościsław;
- Goszk – zdrobniła forma od Gosz;
- Kos – wywodzi się od rzeczownika kos;
- Mędroch – od przymiotnika mądry;
- Pac – zdrobnienie od imienia Paweł.

¹ E. Breza, *Miejscowości Gminy Somonino*, Somonino 1999, s. 12-14.

Podczas wojny trzynastoletniej w latach 1454-1468 miejscowość ta przestaje istnieć i staje się wsią opuszczoną. Borcz pojawia się jednak ponownie w inwentarzu z roku 1648 wraz z właścicielami ziemskimi: Jerzym Burskim oraz Stanisławem Pawłowskim. Pod koniec XVII wieku dobra borckie nabyli Przebendowscy.

Natomiast pod koniec XIX wieku do Borcza należały następujące niestety już nieistniejące wybudowania:

- Patoka lub Patoki wymienione od roku 1839, leżące nad Radunią;
- nad szosą do Babiego Dołu leżał folwark Osowo;
- nad szosą do Wyczehowa było wybudowanie Wyganowo;
- niedaleko wybudowania Mały Dwór znajdowało się Klatowo.

W inwentarzach klasztoru kartuzów z 1645 roku istnieje informacja o dochodowej owczarni znajdującej się w Borczu, która liczyła sześćset sztuk owiec². W 1891 roku właścicielem wsi stał się Friedrich Hoene mieszkający w Leźnie. Później majątek borecki przejmuje jego syn Georg Hoene. W 1911 roku spalił się stary dwór. Nowy wybudowany w innym miejscu i założono park. Georg Hoene dobrze zapisał się w pamięci mieszkańców Borcza. Po swoim ojcu majątek ten w 1920 roku odziedziczył Albert Hoene. W 1945 roku nastąpiła parcelacja majątku³.

III.3. OKREŚLENIE PRZESTRZENNEJ STRUKTURY MIEJSCOWOŚCI.

Miejscowość Borcz to wieś szlachecka. Charakterystyczną cechą wsi jest zespół dworsko – parkowy z folwarkiem o wysokiej wartości dla środowiska kulturowego.

Układ przestrzenny wsi wywodzi się z charakteru wsi folwarcznej o układzie ulicowym, który powstał wzdłuż drogi o przebiegu wsch. – zach. z Hopowa do Skrzyszewa Żukowskiego przy dawnym zespole dworsko – folwarcznym.

Na strukturę zabytkową wsi składa się zabytkowy zespół dworsko – folwarczny z dworem, zabudowaniami folwarcznymi, gorzelnią, parkiem i okalającym go murem i parkanem oraz wielorodzinna zabudowa folwarczna wzdłuż ulic na płd. Od folwarku z domami mieszkalnymi usytuowanymi kalenicą równoległą do drogi i budynkami gospodarczymi w tym z piwnicami usytuowanymi po przeciwnej stronie drogi. Strukturę przestrzenną wsi uzupełniał usytuowany niezależnie zespół szkoły oraz cmentarz poewangelicki.

Stopień zachowania historycznej struktury materialnej wsi na terenie Borcza jest średni. Zachował się układ i struktura dawnego założenia dworsko - folwarcznego i parku podworskiego. Układ przestrzenny ulicowej wsi folwarcznej został zachowany, ale struktura w dużej mierze

² *Wartości kaszubskich pokoleń*, Somonino 1995, s. 25.

³ *Wartości kaszubskich pokoleń*, Somonino 1995, s. 26.

przekształcona lub zdegradowana (liczne niekorzystne przebudowy). Cmentarz - postępująca dewastacja.

Na terenie wsi zlokalizowano trzy stanowiska o własnej formie krajobrazowej:

- grodzisko wczesnośredniowieczne, położone nad „przełomem Raduni”, zwane „Górą Zamkową”. Z dawnego grodu pozostały widoczne, dobrze zachowane wały obronne.
- cmentarzisko kurhanowe datowane na epokę brązu, położone na granicy wsi Wyczechowa i Borcza. Cmentarzisko stanowią cztery kurhany, o piaszczysto – kamiennych nasypach. Stanowisko rozpoznane zostało wykopaliskowo w latach 70 – tych i 80 – tych XX wieku przez pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku.
- cmentarzisko kurhanowe z kręgami kamiennymi. Obiekt ten jest związany z wędrówką Gotów przez Pomorze, jaka nastąpiła w pierwszych wiekach naszej ery.

Obecnie na terenie cmentarzyska znajdują się zrekonstruowane, po badaniach wykopaliskowych, kurhany wraz z zachowanymi kręgami kamiennymi. Na terenie wsi zlokalizowane zostały 22 stanowiska archeologiczne, datowane na różne okresy pradziejowe. Wśród tych obiektów są:

- rozległe osady pradziejowe położone nad Radunią, w okolicy wybudowania Trątkownica,
- cmentarzyska płaskie grobów skrzynkowych.

IV.1. WALORY NATURALNE

Miejscowość Borcz położona jest na obszarze Szwajcarii Kaszubskiej, który jest terenem bogatym w walory naturalne środowiska przyrodniczego - jednakże sama miejscowość położona jest na uboczu głównych atrakcji przyrodniczych regionu.

Miejscowość leży w odległości ok. 8 km od granicy Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz w bezpośrednim sąsiedztwie otuliny Parku. Park ten jest największym powierzchniowo obszarem chronionym w Gminie Somonino zajmujący około 10% jej terenu. Obejmuje on zachodnią część gminy zawierając cenne przyrodnicze fragmenty skupione przede wszystkim w centralnej i zachodniej części powiatu. Miejscowość Borcz sąsiaduje od strony zachodniej z Parkiem i jego otuliną. Kaszubski Park Krajobrazowy został utworzony w 1983 r. Park obejmuje swoimi granicami centralny obszar etnicznej Kaszubszczyzny, położonej na Pojezierzu Kaszubskim. Powierzchnia Parku wynosi 33 202 ha, z czego większość stanowią użytki rolne (50,3%), lasy (33,8%) oraz wody (10,3%). Natomiast otulina parku zajmuje powierzchnię 32 494 ha. Park charakteryzuje bardzo urozmaicona rzeźba terenu. Występują tu wysoczyzny morenowe i wysokie wzgórza czołowomorenowe, rynny jeziorne, doliny rzeczne i fragmenty równin sandrowych. Największe zgrupowanie stanowią Wzgórza Szymbarskie o średnich wysokościach powyżej 260 m n.p.m., z najwyższym wzniesieniem w Polsce północnej - Wieżycą (328,6 m n.p.m.). Cechą charakterystyczną Parku są liczne zagłębienia terenu, których większość powstała po ustąpieniu lądolodu na skutek wytapiania się martwego lodu. Często wypełniane są jeziorami zwanymi wytopiskowymi, a niektóre są zajęte przez torfowiska. Znajdują się tu płaty bardzo wartościowej roślinności leśnej i nie leśnej (łąki, torfowiska). Na obszarach leśnych dominują buczyny kwaśne i lasy bukowo - dębowe, natomiast w części południowej bór mieszany. Na liście roślin prawnie chronionych na tym obszarze figuruje aż 190 gatunków, w tym 43 gatunki objęte są ochroną całkowitą.

Jednocześnie w sąsiedztwie Borcza przepływa rzeka Radunia stanowiąca główny ciek downy Gminy Somonino. Rzeka stanowi lewy dopływ Motławy i posiada całkowitą długość 103,2 km, powierzchnię dorzecza 837 km² i średni spadek 1,6% (na odcinku przełomu – 3,7%). Rzeka bierze swój początek na południe od Jeziora Stężyckiego, w centralnej części Pojezierza Kaszubskiego i dzieli się wyraźnie na 2 części. W okolicach Borcza przepływa jej 1 część stanowiąca zespół jezior, tworzących w jej górnym biegu tzw. Kółko Raduńskie, w którego skład wchodzi jeziora: Stężyckie, Raduńskie, Kłodno, Małe i Wielkie Brodno oraz Ostrzyckie, połączone krótkimi odcinkami rzeki, a także Lubowisko, Dąbrowskie i Patulskie, połączone prawym dopływem wpadającym do Jeziora Ostrzyckiego. Poniżej Jeziora Ostrzyckiego Radunia przepływa

przez ostatnie na trasie Jezioro Trzebnio. Drugą część stanowi bezjeziorowy środkowy i dolny bieg. W wodach rzeki spotyka się ryby charakterystyczne dla rzek górskich: pstrągi i lipienie. W latach 1910-1937 zbudowano na Raduni osiem elektrowni wodnych o łącznej mocy 14 MW. Zarówno jeziora Kółka Raduńskiego (przez które przepływa) jak i sama rzeka doskonale nadaje się do uprawiania turystyki kajakowej. Pomiedzy miejscowością Kiełpino a elektrownią Rutki rzeka płynie w malowniczym Przełomie Babidolskim, gdzie utworzono rezerwat Jar Rzeki Raduni.

Największym walorem naturalnym samego Borcza są lasy stanowiące ponad 65 % powierzchni tej miejscowości oraz charakterystyczna dla całego obszaru Szwajcarii Kaszubskiej urozmaicona rzeźba terenu. Liczne wały moren czołowych i dennych, zagłębienia i rynny wytopiskowe oraz położonego w pobliżu obszary sandrowe czynią ten obszar jednocześnie bardzo urozmaiconym a przez to atrakcyjnym dla turystów z zewnątrz. Zbiorowiska leśne tworzą tutaj zespoły buczyny niżowych - żyznej i kwaśnej (ubogiej) oraz niewielki płat rzadko występującej buczyny. W miejscowości Borch znajduje się przy drodze krajowej nr 20 także wieloletnia sosna. Obwód pnia tego pomnika przyrody wynosi 295 cm. Z kolei, w lasach Nadleśnictwa Kolbudy, także w Borchu znajduje się kolejny pomnik przyrody – świerk pospolity o obwodzie pnia – 329 cm.

Sosna – pomnik przyrody w Borchu – źródło: Archiwum UG Somonino

Infrastrukturą łączącą posiadane walory naturalne są szlaki turystyczne przebiegające przez Borch oraz w jego okolicy. Szczególnie cennym szlakiem turystycznym przebiegającym w okolicy miejscowości jest wytyczona w ostatnich latach trasa rowerowa „Kamienne Kręgi” i przebiegająca przez północną część Gminy Somonino o łącznej długości 33 km. Trasa bierze swój

początek w centrum Ostrzyc i przebiega przez najbardziej atrakcyjne obszary tej części gminy obejmując m.in.: murowaną świątynię w Goręczynie, Wąwóz w Trątkownicy, dworek w Wyczechowie. W 16 km tej trasy docieramy do Borcza – Wybudowania, gdzie tuż za pierwszym gospodarstwem skręcamy w prowadzącą w prawo w dół drogę gruntową, zmierzając dalej do przysiółku Borcza – Małego Dworu. Główną atrakcją szlaku jest jednak cmentarzysko z okresu rzymskiego tzw. Kamienne Kręgi które archeolodzy wiążą z przybyłymi ze Skandynawii na przełomie er plemionami Gotów. Liczba kamieni i ich ustawienie miały dla Gotów znaczenie magiczne. Lud kaszubski wiązał z tymi kamiennymi pomnikami wiele legend i podań. Szlak zataczając pętlę wokół gminy kończy się również w Ostrzyczach.

Drugim bardzo ważnym szlakiem turystycznym o znaczeniu regionalnym przebiegającym w sąsiedztwie Borcza jest Szlak Wzgórz Szymbarskich – czarny znakowany szlak turystyczny wytyczony przez obszar powiatów kartuskiego i gdańskiego prowadzący z Sierakowic do Sopotu, (liczący ok. 122 km długości). Pieszy szlak Wzgórz Szymbarskich, oznaczony jest kolorem czarnym. Jest to jeden z najdłuższych szlaków regionu gdańskiego i jednocześnie jeden z tych, które wychodząc z Trójmiasta doprowadzają w centralną część wysoczyzny Pojezierza Kaszubskiego. Długość całego szlaku to 120,3 km. Zaczyna się w Sopocie, poprowadzony jest m.in. przez takie miejscowości jak: Sławki, Rąty, szczyt Wieżyca, Szymbark, Potuły, Gołubie Zgorzale, Łączyno, Mojusz i kończy się w Sierakowicach. Szlak dociera przede wszystkim do Wzgórz Szymbarskich, które ze swą kulminacją - Wieżycą są nie tylko najwyższym położonym miejscem na Pojezierzu Kaszubskim ale na całym Niżu Środkowoeuropejskim. Następnie szlak przecina krąg Jezior Raduńskich przechodząc na ich drugi brzeg Kaszubską Bramą i zmierza w Lasy Mirachowskie. Zwiedza ich mniej znaną, południową część kryjącą rezerwat: Kurze Grzędy i Jezioro Turzycowe a na koniec doprowadza do Sierakowic, dużej i zasobnej wsi gminnej. Trasa szlaku jest zróżnicowana co do skali trudności. znajdują się na niej liczne miejsca i punkty widokowe. Piesi turyści docierają do Borcza po przejściu ok. 52 km szlaku Wzgórz Szymbarskich.

IV.2. SFERA SPOŁECZNA

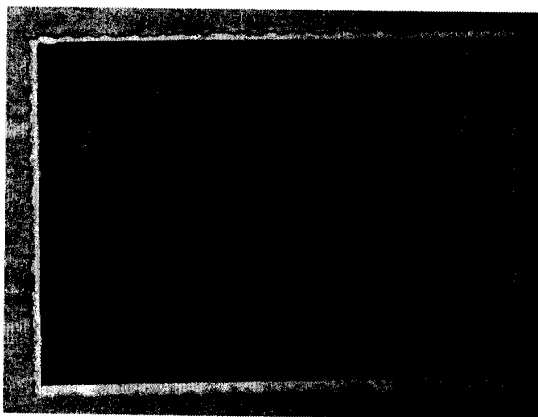
Rozwój sfery społecznej w Borczu oparty jest o działalność następujących obiektów infrastrukturalnych oraz inicjatyw o charakterze nieinfrastrukturalnym:

- Szkoła Podstawowa w Borczu
- Parafia rzymsko-katolicka p.w. Świętego Michała Archanioła w Kiełpinie,
- Hotel – Pałac Borcz,
- Festyn Rekreacyjno-Sportowy „Borcz”,
- Stowarzyszenie „Szkoła w Borczu spełnia marzenia”.

Szkoła Podstawowa w Borczu

Pierwsze wzmianki o istnieniu Szkoły Podstawowej w Borczu sięgają roku 1830. Jednak nie zachowały się żadne dokumenty z tego okresu, gdyż uległy zniszczeniu podczas II wojny światowej. Wiadomo tylko, że z chwilą powstania i rozbudowy majątku Borcz, powstała i szkoła. Podczas okupacji niemieckiej placówka była czynna z niemieckim językiem wykładowym. Okres wojny odbił swoje piętno na budynku szkoły, który dość znacznie został zniszczony.

Po wojnie placówka zaczęła funkcjonować 1 grudnia 1945 roku pod nazwą Publiczna Szkoła Powszechna w Borczu z liczbą uczniów 101 (I, II, III komplet) i z jednym nauczycielem. Początkowo szkoła mieściła się w jednym budynku (obecny dolny budynek szkoły). Jak wynika z zapisków kroniki szkolnej prowadzonej od roku szkolnego 1945/46, pierwszym kierownikiem szkoły, nominowanym 1 listopada 1945 roku przez Inspektorat Szkolny w Kartuzach, był Leon Drewing. To dzięki jego staraniom zdewastowany budynek szkolny dość szybko (w ciągu jednego miesiąca) udało się przystosować do użytku.

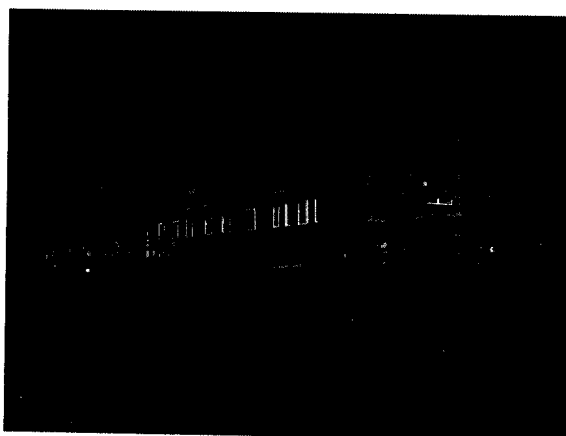

Stara szkoła w Borczu - Źródło: Kronika szkolna

W roku szkolnym 1947/48 szkołę przejął poprzedni kierownik, który wrócił po ośmioletniej przerwie (1939 - 1947) i wraz z nauczycielką Hewelke Haliną rozpoczął pracę w szkole. Kierownikiem szkoły był wówczas Sylwester Jażdżewski. Z kolejnym rokiem szkolnym przybyły szkole dwie nowe klasy w budynku byłej placówki straży granicznej. Z każdym rokiem przybywało uczniów, oddziałów i nauczycieli. W roku szkolnym 1949/50 placówka osiągnęła najwyższy stopień organizacyjny szkoły podstawowej – doszła siódma klasa, a liczba uczniów wzrosła do 120. Nie ma informacji dotyczących przekształcenia placówki w szkołę ośmioklasową, która w takiej strukturze funkcjonowała wiele lat. W kronikach szkolnych jest brak ciągłości, gdyż zapisy najstarszej kroniki, jaką szkoła posiada, kończą się na roku szkolnym 1950/51. Następna kronika zawiera informacje od roku szkolnego 1979/80. Kolejnymi dyrektorami szkoły oprócz w/w byli Teresa Kuczko, przez rok w zastępstwie Jerzy Kamiński, Aleksandra Konkel (od roku szkolnego 1983/84 do 2001/2002). Obecny dyrektorem szkoły jest Pani Halina Mischke, która jest na stanowisku od 1 września 2002 roku.

W latach 1970-71 wybudowano nowy pawilon szkolny, a placówka straży granicznej została przeznaczona na mieszkania służbowe. Z kolei, w roku 1979/80 nastąpiło przyłączenie obwodu szkolnego Wyczechowo do obwodu szkolnego Borcz, co związane było z likwidacją szkoły w Wyczechowie. Od 20 sierpnia 1990 roku placówka została przejęta przez administrację samorządową Gminy Somonino⁴.

Od 1 września 1999 roku istnieje jako sześcioklasowa Szkoła Podstawowa w Borczu z oddziałem przedszkolnym. Zajmuje dwa budynki (stary budynek i pawilon). Łącznie posiada siedem sal lekcyjnych, w tym bibliotekę szkolną i salę komputerową, sekretariat i pokój nauczycielski. Szkoła liczy siedem oddziałów (oddział przedszkolny i klasy I-VI). Uczy się tu 96 dzieci łącznie z oddziałem przedszkolnym. Łącznie zatrudnionych jest 10 nauczycieli i 3 pracowników obsługi.

Szkoła Podstawowa w Borczu – stan obecny

źródło: Archiwum UG Somonino

Parafia rzymsko-katolicka p.w. Świętego Michała Archaniola w Kiełpinie

W Borczu nie ma kościoła, ale jego mieszkańcy należą do Parafii rzymsko-katolicka p.w. Świętego Michała Archaniola w Kiełpinie, Gmina Kartuzy. Kościół ten jest zabytkiem architektury, ma długą i bogatą historię.

Hotel – Pałac Borcz

Hotel „Pałac Borcz” znajduje się na terenie dawnego zespołu dworsko-parkowego należącego do rodziny kasztelana chełmińskiego Jana Jerzego Przebendowskiego. Jest obiektem zabytkowym i trwale wpisującym się w historię miejscowości. Obecnie jest wykorzystywany głównie do celów turystyczno-rekreacyjnych – powoduje wzrost atrakcyjności turystycznej tego obszaru z

⁴ s.85-87.

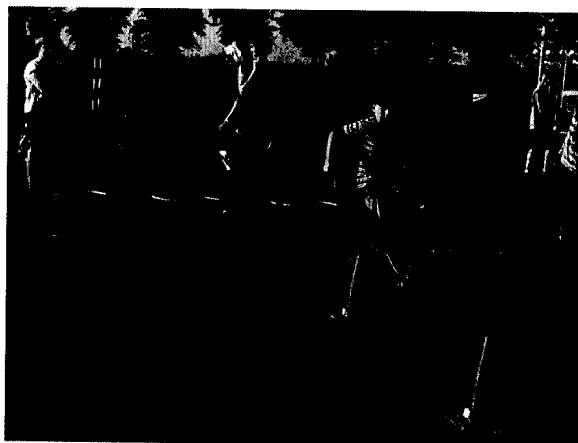
możliwością ugoszczenia osób zainteresowanych poznaniem terenów Borcza oraz jego okolic.

*Zabytkowy pałac w Borczu
(Źródło: Archiwum UG Somonino)*

Festyn Rekreacyjno-Sportowy „Borcz”

Od 2010 roku w Borczu organizowany jest w sierpniu festyn rekreacyjno-sportowy „Borcz”, który już na stałe wpisał się w kalendarz imprez Gminy Somonino. Jego organizatorem oprócz Szkoły Podstawowej w Borczu jest także Gminny Ośrodek Kultury w Somoninie. Mieszkańcy całymi rodzinami mogą wspólnie posłuchać muzyki, posmakować kuchni kaszubskiej oraz wziąć udział w różnych konkursach i zabawach.

*Zabawy zręcznościowe na festynie w 2010 roku.
(Źródło: Archiwum UG Somonino)*

Stowarzyszenie „Szkoła w Borczu spełnia marzenia”

W 2011 roku powstało także Stowarzyszenie „Szkoła w Borczu spełnia marzenia”, którego celem jest między innymi prowadzenie działalności wychowawczej i popularyzatorskiej w zakresie kultury fizycznej, organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, popularyzowanie walorów rekreacyjnych i turystycznych Kaszub oraz poprawa jakości życia społeczności i grup lokalnych w

oparciu o ich zasoby. Prezesem stowarzyszenia jest pani Anna Wunsz, wiceprezesem – Halina Mischke, a skarbnikiem – Monika Lubecka.

IV.3. OPIS I CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU DLA ZASPOKOJENIA POTRZEB MIESZKAŃCÓW.

Obecnie ukształtowanie się obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców wsi wynika wprost z przesłanek historycznych i zachowanej w znacznym stopniu pierwotnej formy zabudowy wsi. Na strukturę zabytkową wsi składa się zabytkowy zespół dworsko – folwarczny z dworem, zabudowaniami folwarcznymi, gorzelnią, parkiem i okalającym go murem i parkanem oraz wielorodzinna zabudowa folwarczna wzdłuż ulic na płd. Od folwarku z domami mieszkalnymi usytuowanymi kalenicą równolegle do drogi i budynkami gospodarczymi w tym z piwnicami usytuowanymi po przeciwnej stronie drogi. Strukturę przestrzenną wsi uzupełniał usytuowany niezależnie zespół szkoły oraz cmentarz poewangelicki. Jednocześnie ważnym elementem w tym zakresie jest fakt, że miejscowość Borcz to wieś szlachecka. Charakterystyczną cechą wsi jest zespół dworsko – parkowy z folwarkiem o wysokiej wartości dla środowiska kulturowego. Układ przestrzenny wsi wywodzi się z charakteru wsi folwarcznej o układzie ulicowym, który powstał wzdłuż drogi o przebiegu wsch. – zach. z Hopowa do Skrzyszewa Żukowskiego przy dawnym zespole dworsko – folwarcznym.

Na podstawie przedstawionej charakterystyki należy wskazać, że obecnie rolę centrum wsi mającego szczególne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców stanowią tereny zlokalizowane w historycznym centrum geometrycznym w formie placu wokół którego pierwotnie koncentrowała się zabudowa budynków mieszkalnych. Jednocześnie ważnym elementem struktury przestrzennej Borcza jest szkoła oraz tereny zlokalizowane w bezpośrednim jej sąsiedztwie. Obszary te będą również w przyszłości stanowiły główne osie skupiające życie społeczne, kulturalne i rekreacyjne wsi. W tym celu tereny te wymagają jednak poniesienia szeregu nakładów inwestycyjnych przede wszystkim w zakresie poprawy stanu i jakości infrastruktury społecznej ogólnodostępnej dla mieszkańców i turystów.

IV.4. GOSPODARKA

Rozwój gospodarki na terenie miejscowości Borcza jest oparty przede wszystkim o rozwój rolnictwa oraz postępujący rozwój usług dla ludności oraz handlu związanego z drogą krajową nr 20 przebiegająca przez tę miejscowość. Jednocześnie należy wskazać, że strukturę gospodarowania na tym terenie w dużej mierze determinują opisane powyżej warunki naturalne – z jednej strony bardzo duży udział lasów w powierzchni miejscowości stanowiących walor

naturalny dla rozwoju turystyki a z drugiej – warunki orograficzne i klimatyczne ograniczające prowadzenie działalności rolniczej.

W zakresie rozwoju rolnictwa – będącego wciąż dominującym kierunkiem rozwoju gospodarki Borcza - uwarunkowany jest on przede wszystkim jakością tutejszych gruntów pod kątem gospodarowania która wskazuje, że na obszarze Borcza istnieją słabe i bardzo słabe warunki do rozwoju rolnictwa. W chwili obecnej wśród użytków rolnych (poza lasami które dominują w powierzchni Borcza) zdecydowanie dominują słabe gleby klas IV, które stanowią niewiele ponad 28 % powierzchni gruntów na terenie miejscowości. Grunty klasy III zajmują zaledwie 2,75 ha w Borczu – brak jest natomiast w miejscowości zupełnie gruntów klasy I i II – czyli najlepszych ziem pod uprawę roli. Taka struktura decyduje o relatywnie słabych warunkach glebowych dla rozwoju rolnictwa w Borczu, które z racji tego może się opierać głównie na uprawie niewymagających zbóż i roślin okopowych oraz produkcji zwierzęcej.

Tab. 4 Struktura jakości gruntów według klas gleb w ha w Borczu.

L.p.	Klasa	Powierzchnia ha	%powierzchni
1.	I	0,00	0,00
2.	II	0,00	0,00
3.	III	56,8296	2,75
4.	IV	588,7988	28,43
5.	V	34,6607	1,67
6.	VI	10,4216	0,50
7.	Pozostałe	1380,3402	66,65
8	Razem	2071,0509	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

W zakresie struktury rozwoju rolnictwa należy skazać, że obecnie w miejscowości działalność rolniczą prowadzą 65 gospodarstwa rolne. Wśród nich jak wskazuje struktura wielkościowa dominują zdecydowanie gospodarstwa najmniejsze o wielkości do 15 ha użytków rolnych które stanowią w sumie 90,77 % wszystkich gospodarstw w Borczu. Wśród tej grupy najliczniejsze są natomiast gospodarstwa o wielkości od 1 do 2 ha których na terenie Borcza istnieje 20 szt. co stanowi 30,77 % wszystkich gospodarstw rolnych. Należy przy tym wskazać, że w Borczu znajdują się 6 gospodarstw o powierzchni pow. 15 ha. Struktura ta wskazuje, na znaczne rozproszenie gospodarstw rolnych w miejscowości i ich typowo rodzinny, samozaopatrzeniowych charakter przy braku gospodarstw typowo towarowych.

Tab. 5 Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych w Borczu.

L.p.	Wielkość gospodarstw w ha	Liczba gospodarstw	% gospodarstw
1.	poniżej 1ha	4	6,15
2.	1-2 ha	20	30,77
3.	2-6 ha	14	21,54
4.	6-10 ha	9	13,85
5.	10-15 ha	12	18,46
6.	15-20 ha	2	3,07
7.	20 – 30 ha	0	0

8.	30 – 50 ha	0	0
9.	50 – 70 ha	1	1,54
10.	70 -90 ha	1	1,54
11.	90 – 110 ha	1	1,54
12.	110-130 ha	1	1,54
Razem:		65	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych

Według danych Urzędu Gminy w Somoninie w 2010 roku w miejscowości Borczu było zarejestrowanych w sumie 20 podmioty gospodarcze co stanowiło 3,28% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w całej gminie Somonino. Na tej podstawie należy wskazać, że wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości w Borczu wyniósł w tym okresie 32,79 podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców. Dane te świadczą o relatywnie niższym poziomie rozwoju przedsiębiorczości w Borczu w porównaniu ze średnią wartością dla całej gminy w której w tym samym czasie wskaźnik ten wahał się na poziomie 63,62 podmiotów/1000 mieszkańców.

W strukturze istniejących podmiotów gospodarczych w zakresie rodzaju prowadzonych przez nich działalności dominują zdecydowanie podmioty działające w branży usługowej i handlowej. Najwięcej firm w Borczu prowadzi działalność w zakresie usług budowlanych – 6 podmiotów tj. 30% wszystkich istniejących oraz w zakresie działalności handlowo – usługowej związanej w prowadzeniem sklepów ogólnospożywczych i przemysłowych - które także stanowią 30 % wszystkich podmiotów działających na terenie Borcza.

W strukturze własnościowej zdecydowanie dominują natomiast osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz firmy najmniejsze należące do grupy mikroprzedsiębiorstw.

Tab 6. Struktura działalności gospodarczej w Borczu.

L.p.	Rodzaj działalności	Liczba	%
1.	Usługi budowlane	6	30
2.	Handlowo – usługowe (sklepy ogólnospożywcze i przemysłowe)	6	30
3.	Transport drogowy	3	15
4.	Produkcja statków oraz działalność usługowa w zakresie naprawy i konstrukcji statków	1	5
5.	Usługi - leśnictwo	1	5
6.	Usługi - wyżywienie	1	5
7.	Usługi - edukacja	1	5
8.	Usługi - sprzątanie	1	5
Razem:		20	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy.

IV.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Miejscowość Borcz charakteryzuje się bardzo dobrym położeniem komunikacyjnym leżąc wzdłuż głównej trasy komunikacyjnej regionu – drogi krajowej nr 20 łączącej Trójmiasto z zachodnią częścią kraju przez Kościerzynę. Z tego względu Borcz posiada dobre połączenie komunikacyjne z największymi centrami miejskimi w regionie oraz poprzez drogę gminną z centrum gminy – miejscowością Somonino. W ujęciu ilościowym obecnie w Borczu istnieje 32,5 km dróg publicznych z czego 3 km drogi krajowej nr 20, 1,5 km drogi powiatowej, 20 km dróg gminnych oraz 8 km dróg wewnętrznych. Sytuacja ta nie ma swojego odwzorowania w jakości istniejących dróg gminnych biegnących przez Borcz które wymagają przebudowy, poprawy jakości nawierzchni oraz poprawy stopnia bezpieczeństwa poprzez budowę chodników oraz oświetlenia dróg i ich otoczenia.

Lokalizacja Borcza wzdłuż ważnego szlaku komunikacyjnego – drogi krajowej nr 20 skutkuje jednocześnie dobrym skomunikowaniem z regionem zarówno przez transport publiczny jak i prywatny. Dogodne położenie komunikacyjne i skomunikowanie z głównymi ciągami drogowymi regionu powoduje, że Borcz są dobrze obsługiwane przez komunikację autobusową – tak publiczną PKS, jak i prywatną. Obecnie przez Borcz odbywają kursy autobusy 3 przewoźników:

- PKS Gdańsk SP. z o.o.,
- PKS w Bytowie S.A,
- PKS w Starogardzie Gdańskim.

W sumie w Borczu do dyspozycji mieszkańców pozostaje 46 kursów komunikacji autobusowej łączącej miejscowość z Kościerzyną, Trójmiastem oraz innymi głównymi ośrodkami regionu, tj. między innymi Bytowie, Chojnicami i Miastkiem.

Uzupełnieniem transportu drogowego jest w Gminie Somonino transport kolejowy związany z linią kolejową Gdynia – Somonino – Kościerzyna. Mieszkańcy Borcza w ten sposób mają dostęp do tego środka transportu poprzez dworzec zlokalizowany w gminnej miejscowości Somonino. Obecnie kursuje tą trasą 9 połączeń osobowych.

Poziom wyposażenie miejscowości Borcz w techniczną infrastrukturę sieciową pod względem ilościowym jest zbliżony do średniej dla całej gminy. W przypadku zaopatrzenia w wodę Borcz jest uzależniony od istniejącej stacji uzdatniania wody w Hopowie, której jednak system uzdatniania i odmanganiania jest nieskuteczny i mało wydolny. Jest opracowana jednak już dokumentacja na wykonanie nowej stacji uzdatniania wody, na której budowę władze gminy starają się pozyskać środki z Unii Europejskiej. Nowa stacja będzie zaopatrywała w wodę mieszkańców miejscowości Hopowo, Borcz i Wyczechowo. Obecny poziom zwodociągowania Borcza sięga poziomu 99 % - na terenie miejscowości istnieje w tym zakresie 7,6 km sieci wodociągowej i 3,7 km przyłączy wodociągowych. W tym zakresie jak wskazują powyższe dane mimo dobrej sytuacji ilościowej system wodociągowy Borcza wymaga natychmiastowej poprawy

jakości wody dostarczanej dla mieszkańców oraz zapewnienie wydajności SUW dostosowanej do potrzeb mieszkańców także innych miejscowości takich jak Hopowo i Wyczechowo.

W zakresie systemu kanalizacyjnego miejscowość Borcz wyposażona jest obecnie w części w sieć kanalizacji sanitarnej odprowadzającej ścieki do gminnej oczyszczalni ścieków w Sławkach. Obecnie długość sieci kanalizacyjnej w Borczu sięga poziomu 4,4 km (oraz 1,7 km przyłączy kanalizacyjnych) – poziom skanalizowania miejscowości sięga w Borczu 74% mieszkańców wsi. Pozostała część mieszkańców korzysta w większości z indywidualnych szamb na ścieki.

Na obszarze całej Gminy Somonino nie funkcjonują zorganizowane systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków opadowych. Wody deszczowe odprowadzane są powierzchniowo, a istniejące gdzieś fragmentaryczne odcinki kanałów deszczowych, odwadniają niewielkie powierzchnie terenów utwardzonych.

W zakresie zagospodarowania odpadów miejscowość Borcz korzysta z usług firm wywozowych nieczystości stałe. Na terenie Borcza i całej Gminy Somonino nie ma zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło. Źródła ciepła stanowią lokalne i indywidualne kotłownie w zdecydowanej większości opalane paliwami stałymi, w ok. 70% drewnem i odpadami przeróbki drewna.

Na obszarze całej Gminy Somonino nie ma urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w gaz. Występujące w tym zakresie potrzeby zaspokajane są poprzez wykorzystanie butlowego gazu płynnego. Planowane jest jednak w tym zakresie podłączenie gminy do sieci gazowej w miejscowości Kiełpino – gmina Kartuzy.

V. MOCNE I SŁABE STRONY

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego miejscowości Borcz poniżej przedstawiono analizę SWOT przedstawiającą mocne strony (Strengths), słabe strony (Weaknesses), szanse (Opportunities), zagrożenia (Threats) pokazujące potencjał Hopowa i możliwości rozwoju tej miejscowości w najbliższej przyszłości.

Tab 7. Analiza SWOT dla miejscowości Borcz.

Mocne strony	Słabe strony
- bardzo dobre położenie komunikacyjne wzdłuż drogi krajowej nr 20, - bliskość i dobre połączenie komunikacyjne z centrami rozwoju w regionie tj. Trójmiastem, Kościerzyną, Somoninem, - atrakcyjne walory środowiska przyrodniczego, - położenie w sąsiedztwie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, - atrakcyjne walory środowiska kulturowego –	- słaba jakość gleb pod względem ich rolniczego wykorzystania, - dominacja gospodarstw najmniejszych do 15 ha użytków rolnych, - relatywnie niski stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, - niski poziom rozwoju przedsiębiorczości, - niska jakość istniejącej infrastruktury wodociągowej, - słaba jakość dróg gminnych,

▪ dobrze zachowana historyczna struktura wsi, ▪ bliskość cennych obszarów chronionych, ▪ liczne szlaki turystyczne przebiegające w bezpośrednim sąsiedztwie Borcza, ▪ korzystne położenie komunikacyjne, ▪ dobry dostęp do połączeń autobusowych i kolejowych łączących Borcz z głównymi centrami regionu, ▪ dobre wyposażenie ilościowe w infrastrukturę wodociągową, ▪ korzystna struktura wiekowa mieszkańców miejscowości,	
Szanse	Zagrożenia
▪ bliskość aglomeracji Trójmiasta, ▪ możliwość wykorzystania funduszy UE na rozwój infrastruktury, przedsiębiorczości, zasobów ludzkich, ▪ udział w Programie Leader i możliwości finansowo – organizacyjne z niego wynikające, ▪ udział w Programie Operacyjnym „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”	▪ bezrobocie ukryte wśród mieszkańców zajmujących się rolnictwem, ▪ ubożenie społeczeństwa Borcza,

VI. OPIS PLANOWANYCH ZADAŃ INWESTYCYJNYCH I PRZEDSTEWIENIE AKTYWIZUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W OKRESIE CO NAJMNIEJ 7 LAT OD DNIA PRZYJĘCIA PLANU ODNOWY MIEJSCOWOŚCI, W KOLEJNOŚCI WYNIKAJĄCE Z PRZEDŁOŻONYCH PRIORYTÓW ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI, Z PODANIEM SZACUNKOWYCH KOSZTÓW ICH REALIZACJI.

Odzwierciedleniem wniosków dotyczących stanu obecnej miejscowości Borcza oraz perspektyw jej rozwoju na przyszłość jest pakiet projektów do realizacji zaplanowanych na lata 2011-2018. Przewidziane zadania pozwolą z jednej strony na wykorzystanie posiadanych walorów środowiskowych dla rozwoju społecznego i gospodarczego a jednocześnie przyczynią się do wyeliminowania lub ograniczenia obecnie zidentyfikowanych słabych stron oraz zagrożeń w rozwoju regionu.

Przedstawione poniżej zaplanowane projekty mają charakter przede wszystkim inwestycji infrastrukturalnych w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej.

1. Budowa placu zabaw.

Przedmiotem projektu jest uporządkowanie terenu gminnego i w ramach tego budowa placu zabaw dla najmłodszych. Tereny do zagospodarowania są doskonałym miejscem z przeznaczeniem na cele rekreacyjne dla najmłodszych. Przedmiotowa inwestycja polega na robotach przygotowawczych ziemnych oraz montażu urządzeń zabawowych na zabetonowanych

kotwach systemowych. Na placu znajdują się między innymi ławki z oparciem, ławki młodzieżowe, huśtawki, zestaw zabawowy Urwis, sprężynowce i kosze na śmieci.

Urządzenie tego miejsca wpłynie pozytywnie na wizerunek miejscowości i jednocześnie przyczyni się do stworzenia oferty rekreacyjnej dla mieszkańców a tym samym przyczyni się poprawy jakości ich życia.

- Wartość inwestycji: 50.000,00 zł
- Termin realizacji: 2012 r.

2. Budowa hali sportowej wraz z łącznikiem

Projekt polega na budowie hali sportowej wraz z budową łącznika do Szkoły Podstawowej w Borczu. Zasadniczą częścią hali jest duża sala sportowa oraz zaplecze socjalne. Celem inwestycji będzie poprawa dostępu dzieci i młodzieży do aktywnych form spędzania wolnego czasu oraz zajęć lekcyjnych. Efektem projektu będzie lepsza jakość oferty edukacyjnej na poziomie podstawowym oraz uatrakcyjnienie oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej.

- Wartość inwestycji: 1 800.000 zł
- Termin realizacji: 2013-2014 r.

3. Budowa boiska sportowego

Urządzenie tego miejsca wpłynie pozytywnie na wizerunek miejscowości i jednocześnie przyczyni się do stworzenia oferty rekreacyjnej dla mieszkańców a tym samym przyczyni się poprawy jakości ich życia.

- Wartość inwestycji: 1000.000 zł
- Termin realizacji: 2015 r.

4. Modernizacja drogi Wyczechowo-Borcz

W ramach projektu zostanie wykonana modernizacja drogi łączącej miejscowości Wyczechowo i Borcz. Obecnie istniejąca infrastruktura drogowa jest w złym stanie i wymaga poniesienia odpowiednich nakładów inwestycyjnych w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu zarówno dla pojazdów mechanicznych jak i osób pieszych. Rezultatami realizacji projektu będą przede wszystkim:

- skrócenie czasu poruszania się po drogach,
 - obniżenie liczby wypadków,
 - zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego.
- Wartość inwestycji: 300.000 zł
 - Termin realizacji: 2012 r.

5. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodnika w centrum wsi

Projekt przewiduje wyposażenie ciągu komunikacyjnego łączącego drogę krajową z drogą gminną w nowy chodnik dla osób pieszych. Celem realizacji inwestycji jest przede wszystkim poprawa bezpieczeństwa i komfortu poruszania się osób pieszych w miejscowości a jego głównym efektem będzie obniżenie liczby wypadków i kolizji drogowych.

- Wartość inwestycji: 300 000 zł
- Termin realizacji: 2016 r.

6. Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu wraz z jej wyposażeniem

Głównym celem inwestycji będzie poprawa warunków nauki oraz rekreacji dla dzieci uczęszczającej do Szkoły Podstawowej w Borczu. Projekt będzie polegał w tym zakresie na rozbudowie budynku szkoły oraz wyposażeniu nowo powstałych pomieszczeń. Głównymi rezultatami planowanej inwestycji będą przede wszystkim efekty w postaci:

- poprawy warunków nauczania dzieci w SP w Somoninie,
- poprawy warunków do uprawiania sportu i rekreacji w Somoninie,

- Wartość projektu: 2.500.000 zł
- Termin realizacji: lata 2017 – 2018

7. Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borcz.

W ramach projektu wykonane zostaną prace remontowe dróg gminnych polegające na poprawie stanu jej nawierzchni oraz poszerzeniu profilu drogi. Inwestycja ta będzie miała na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu zarówno dla pojazdów mechanicznych jak i osób pieszych. Rezultatami realizacji projektu będą przede wszystkim:

- skrócenie czasu poruszania się po drodze,
- obniżenie liczby wypadków,
- zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska naturalnego.

Wartość inwestycji: około 200 000,00 zł

Termin realizacji: lata 2013 - 2018.

Zbiorcze zestawienie planowanych inwestycji w miejscowości Borcz przedstawia poniższa tabela:

Tab 8. Zestawienie planowanych inwestycji na lata 2011-2018

Lp.	Nazwa zadania	Koszt w zł
1	Budowa placu zabaw	50 000,00
2	Budowa hali sportowej wraz z łącznikiem	1 800 000,00

3	Budowa boiska sportowego	1000 000,00
4	Modernizacja drogi Wyczehowo-Borcz	350 000,00
5	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodnika w centrum wsi	300 000,00
6	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu wraz z jej wyposażeniem	2 500 000,00
7	Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borcz	200 000,00
	Łącznie	6.200.000,00

Tab 9. Źródła finansowania zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć

L.P.	Nazwa zadania	Koszt całkowity PLN	Wkład własny	Struktura finansowania		Finansowanie			
				Wkład własny	Opis	Własne		Środki zewnętrzne	
						PLN	%	PLN	%
1.	Budowa placu zabaw	50 000,00	X	X	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 – Oś 3 – Działanie „Odnowa i rozwój wsi”	12 500,00	25	37 500,00	75
2.	Budowa hali sportowej wraz z łącznikiem	1 800 000,00	X			1 800 000,00	100		
3.	Budowa boiska sportowego	1000 000,00	X			1000 000,00	100		
4.	Modernizacja drogi Wyczechowo-Borcz	350 000,00	X	X	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	175 000,00	50	175 000,00	50
5.	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodnika w centrum wsi	300 000,00	X	X	Program Operacyjny „Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Nadbrzeżnych Obszarów Rybackich 2007-2013	45 000,00	15	255 000,00	85
6.	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu wraz z jej wyposażeniem	2 500 000,00	X			2 500 000,00	100		
7.	Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borcz	200 000,00	X			200 000,00	100		

Tab 10. Zestawienie zaplanowanych inwestycji wg terminu ich realizacji

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji
1	Budowa placu zabaw	2012
2	Budowa hali sportowej z łącznikiem	2013-2014
3	Budowa boiska sportowego	2015
4	Modernizacja drogi Wyczechowo-Borcz	2012
5	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodnika w centrum wsi	2016
6	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu wraz z jej wyposażeniem	2017-2018
7	Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borcz	2013-2018

Tab 11. Harmonogram Gantta dla planowanych przedsięwzięć

Lp.	Nazwa zadania	Rok							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	Budowa placu zabaw								
2	Budowa hali sportowej z łącznikiem								
3	Budowa boiska sportowego								
4	Modernizacja drogi Wyczechowo-Borcz								
5	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez budowę chodnika w centrum wsi								
6	Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Borczu								
7	Modernizacja dróg gminnych w miejscowości Borcz								

VII. POŁĄCZENIE Z INNYMI PROGRAMAMI

Nawiązując do założeń przedmiotowego dokumentu należy wskazać, że są one w pełni komplementarne do zapisów dokumentów strategicznych o charakterze tak lokalnym jak i regionalnym.

Dotyczy to tak dokumentów o charakterze strategii samej Gminy Somonino tzn. Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Somonino, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Somonino, Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Części Wsi Borcz, jak i planów i strategii regionalnych. W tym drugim kontekście należy przede wszystkim zaznaczyć komplementarność powyższego Planu z zapisami Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich opracowanej w ramach Pilotażowego Programu Leader + dla 8 gmin Szwajcarii Kaszubskiej (w tym gminy Somonino) oraz Programu Organizacji i Rozwoju Turystyki Kaszubski Pierścień – będącej strategią rozwoju turystyki dla obszaru Kaszub Jeziornych.

VIII. SPIS TABEL

- Tab 1. Charakterystyka demograficzna gminy Somonino na tle powiatu kartuskiego w 2009 roku.
- Tab 2. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon wg sektorów własnościowych w 2009 roku.
- Tab 3. Struktura użytkowania gruntów w miejscowości Borcz w ha w 2010 roku.
- Tab 4. Struktura jakości gruntów według klas gleb w ha w Borczu.
- Tab 5. Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych w Borczu.
- Tab 6. Struktura działalności gospodarczej w Borczu.
- Tab 7. Analiza SWOT dla miejscowości Borcz.
- Tab 8. Zestawienie planowanych inwestycji na lata 2011-2018
- Tab 9. Źródła finansowania zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć
- Tab 10. Zestawienie zaplanowanych inwestycji wg terminu ich realizacji
- Tab 11. Harmonogram Gantta dla planowanych przedsięwzięć

IX. SPIS RYSUNKÓW

Rys 1. Położenie administracyjne gminy Somonino w województwie.

Rys 2. Położenie miejscowości Borcz w regionie.

Rys 3. Struktura użytkowania gruntów w Borcz na tle całej gminy.

Rys 4. Struktura wieku ludności Borcz na tle gminy Somonino w 2009 roku.